

rizačnej práce, ktorá nezľavuje nič z vedeckej presnosti. Servít predosiela výkladu činnosti nervovej sústavy výklad o jej vzniku, vývinu a funkcii v organizme, nezanedbávajúc ani historický vývin riešenia problémov duševných javov. Kniha je vybavená bohatým obrazovým materiálom.

J. Šebestík

Z OBSAHU POLSKÉHO A BULHARSKÉHO FILOZOFICKÉHO ČASOPISU

V krajinách ľudovej demokracie zaznamenáva nevidaný rozmach aj filozofia — jedine vedecká dialekticko-materialistická filozofia. Táto filozofia je svetonáľadom komunistických a robotníckych strán. Umožňuje týmto stranám orientovať sa v každej situácii, viesť pracujúcich správnu cestou k socializmu. Tým možno vysvetliť aj pozornosť, ktorá sa v krajinách ľudovej demokracie venuje rozvoju filozofického myslenia.

O rozmachu a víťazstvách marxistickej filozofie v krajinách ľudovej demokracie svedčí aj obsah filozofických časopisov, ktoré vychádzali minulého roku v Poľsku a Bulharsku.

Jedným z významných úspechov poľských marxistických filozofov je vytvorenie celoštátneho filozofického časopisu *Filozofická myseľ* (Myśl filozoficzna), ktorý vydáva štvrtročne Poľská akadémia vied. Z čísel, ktoré vyšli vlni, vidieť, že časopis nadobudol charakter marxistického filozofického časopisu.

Za svoju najhlavnejšiu úlohu považovali poľskí filozofi v minulom roku osvojiť si filozofické dedičstvo J. V. Stalina, obsiahnuté v diele *Ekonomické problémy socializmu v SSSR*, rozšíriť toto dedičstvo medzi masami. Vidieť to aj z množstva článkov, ktoré časopis *Filozofická myseľ* uverejnil. Týmito článkami časopis upozorňoval vedeckých pracovníkov v Poľsku na obrovský význam *Ekonomických problémov socializmu v SSSR* pre rozvoj všetkých vied, na tvorivé rozvinutie otázok dialektického a historického materializmu.

V prvom čísle časopisu je uverejnený článok člena korešpondenta Poľskej akadémie vied. A. Schaffa *Otázky objektívnosti historických zákonov*. Vychádzajúc z posledného diela J. V. Stalina autor článku dokazuje objektívnosť zákonov spoločenského života, ako aj to, že tieto zákony môžeme poznať, využívať a ohraničovať v prospech spoločnosti. V súvisi s tým sa v článku hovorí o dejinách ako o vede, ktorá môže poznať zákony spoločenského života a podať pravdivý obraz vývoja ľudskej spoločnosti. Ďalej autor kritizuje prejavy idealizmu vo vysvetľovaní poľských dejín. Jedným zo zvyškov idealizmu v poľskom dejepisectve je idiografizmus, ktorý neguje objektívne zákony v dejinách, mystifikuje v podstate špekulatívne zákony, vnášané zvonku do historického procesu. Autor poukazuje na škodlivosť idealizmu v tejto oblasti a zdôrazňuje nevyhnutnosť boja proti nemu.

Filozofická myseľ uverejnila ďalej v jednotlivých svojich číslach okrem iných články, v ktorých sú rozpracované jednotlivé poučky z práce J. V. Stalina: *O charaktere ekonomických zákonov* (č. 1), *Likvidovanie protikladu medzi mestom a*

dedinou (č. 1), *Stalinský prínos do marxistickej filozofie* (č. 2), *Socialistický humanizmus a základný ekonomický zákon socializmu* (č. 2), *Uzávery z práce J. V. Stalina „Ekonomické problémy socializmu v SSSR“ pre biológiu* (č. 3) atď. Z článkov tohto charakteru si zasluhuje pozornosť najmä článok *O otázke slobody a nutnosti*, uverejnený vo štvrtom čísle časopisu. Vychádzajúc z prác J. V. Stalina autor článku dokazuje význam správneho marxistického chápania slobody a nutnosti pre každodennú prax a podrobuje kritike pragmatizmus ako filozofiu amerických imperialistov.

*

Na význame a kvalite týmto článkom pridáva to, že nie sú odtrhnuté od poľskej skutočnosti, že autori riešia v nich naliehavé problémy hospodárskeho, politického a kultúrneho života v Poľsku. Tým ešte jasnejšie vyniká význam práce J. V. Stalina pre všetky odvetvia vedy všetkých krajín.

Hodne článkov uverejnil časopis aj z oblasti filozofie prírodných vied. Väčšina z nich sa zaoberá dedičstvom a významom Kopernika v súvisi so 480. výročím narodenia a 410. výročím jeho smrti, ktoré sme si minulého roku spomenuli. K týmto článkom patria: *Heliocentrický systém Kopernika a teória relativity* (č. 1.), *Z dejín heliocentrizmu v Poľsku* (č. 1.), *Mikuláš Kopernik — veľký syn poľského národa* (č. 1.), *Leninský pojem hmoty a fyzický idealizmus* (č. 4.), *Súčasná teória priestoru a času* (č. 4.) atď.

Väčšina článkov z oblasti historického materializmu v časopise vychádza z poslednej práce J. V. Stalina. No sú v časopise aj také články, ktorými redakcia sledovala dať odpoveď na naliehavé otázky poľskej kultúry a politického života. Je to článok J. Siekierskej *Niektoré otázky estetiky v právoch Marxa a Engelsa* (č. 4.). Autorka článku vykladá náhľady Marxa a Engelsa na umenie ako na odraz skutočnosti, ich náhľady na pôvod a špecifiku, triednu podstatu a straníckosť umenia, ich poučky o význame umenia pre formovanie ľudského vedomia a o funkcii umenia v spoločnosti. V článku sa ďalej poukazuje na nepriateľstvo kapitalizmu voči umeniu a poézii. Druhým je článok Baumana a Wiatra *O úlohe más v dejinách* (č. 4.). Na príkladoch z dejín — najmä poľských — autori ukazujú rozhodujúcu úlohu más v dejinách a kritizujú v súvisi s tým subjektívne idealistické vysvetľovanie úlohy osobnosti v poľských dejinách, ktoré sa prejavilo v knihe *Dejiny Poľska do roku 1466*. V článku sa záverom poukazuje na význam správneho obrazu poľskej minulosti pre dnešok, pre prebúdzanie iniciatívy más v budovaní socializmu. Článok je namierený proti idealistickej teórii kultu osobnosti.

Vychádzajúc z toho, že sa marxistická veda nemôže rozvíjať bez nadväzovania na pokrokové národné tradície, poľskí filozofi venujú veľkú pozornosť osvetľovaniu vývoja poľského filozofického myslenia v minulosti. Časopis Filozofická myseľ uverejnil v minulom roku rad článkov z dejín poľskej filozofie. Pozornosť si zasluhuje najmä článok člena korešpondenta Poľskej akadémie vied B. Suchodolského *Spoločenské a filozofické otázky poľského obrodzenia*, uverejnený v štvrtom čísle časopisu. Autor poukazuje na podmienenosť zmien v poľskom myslení v XVI. a XVII. storočí rozvojom výrobných síl spoločnosti a v súvisi s tým zmenami

v ekonomickom a politickom živote spoločnosti. Uvádza revolučné náhľady poľských pokrokových mysliteľov tohto obdobia, príklady z ich boja proti scholastike a mystike. Charakterizujú poľský racionalizmus tohto obdobia autor píše, že ho nemožno miešať s racionalizmom scholastiky ani s neskorším racionalizmom. Význam tohto racionalizmu spočíva v tom, že nie je v protiklade s empirizmom, ale že spolu s ním bojuje proti feudálnemu mysleniu. Časopis uverejnil ďalej články tohto charakteru: *Gregor zo Sanoku — priekopník poľského obrodzenia* (č. 4.), *Z otázok poľskej logiky v dobe obrodzenia* (č. 4.), *Estetika E. Dembovského* (č. 1.), *O etapách vývoja poľského predmarxistického spoločenského myslenia XIX. storočia* (č. 2.), *Filozofia dejín v „Ludskom rode“ Stanislava Staszica* (č. 3.), *Marx a Engels a poľská demokracia v 40. rokoch minulého storočia* (č. 3.) atď. — V týchto článkoch môžu nájsť hodne cenných poznatkov aj tí naši filozofickí pracovníci, ktorí sa zaoberajú výskumom histórie nášho filozofického myslenia. Veď práve národní buditeľia oboch bratských národov vystupujú spoločne v boji proti feudalizmu a za národné oslobodenie.

Ako vidieť zo strán časopisu poľskí filozofi úspešne plnia svoju úlohu aj v boji proti buržoáznej ideológii, proti prežitkom kapitalizmu vo vedomí ľudí. Časopis Filozofická myseľ uverejnil v minulom roku rad článkov, ktoré odhaľujú škodlivosť náboženských predsudkov, reakčnú úlohu náboženstva v spoločnosti a najmä reakčnú činnosť Vatikánu v dejinách poľského národa. K týmto článkom patria: *Pôvod a sociálna funkcia náboženstva* (č. 4.), *Cirkev proti Kopernikovi* (č. 1.) atď. Podobne sa na stranách časopisu bojuje aj proti rôznym prejavom idealizmu v súčasnej poľskej kultúre (radikálny konvencionalizmus K. Ajdukiewicza). Hodne miesta venuje časopis kritike imperialistickej ideológie, obrane čistoty marxizmu pred jeho prekrucovaním zo strany ideologických lokajov reakčnej buržoázie.

Časopis uverejnil v minulom roku aj hodne recenzií filozofických prác a zprávy z poľského vedeckého života.

*

Bulharská akadémia vied vydáva štvrtročne časopis Filozofická myseľ (Filozofska misl). Hlavným redaktorom časopisu je predseda Bulharskej akadémie vied, známy marxistický filozof Todor Pavlov. Časopis vychádza už takmer 10 rokov; do roku 1952 vychádzal vo Vydavateľstve Bulharskej komunistickej strany a od roku 1952 vydáva ho Filozofický ústav Bulharskej akadémie vied. Časopis Filozofická myseľ plní úspešne svoju úlohu na ideologickom fronte: propaguje marxistický svetonáhľad, vedie k tvorivému uplatňovaniu dialekticko-materialistickej metódy vo všetkých odvetviach vedy, zovšeobecňuje skúsenosti socialistickej výstavby v Bulharsku. Vidieť to aj z tých čísel časopisu, ktoré vyšli minulého roku.

V súvisi s úmrtím J. V. Stalina časopis sa zaoberal vkladom veľkého vodcu pracujúcich celého sveta do marxistickej filozofie, jeho tvorivým rozpracovaním jednotlivých otázok marxizmu-leninizmu. V článku predsedu bulharskej vlády súdruha V. Červenkova *Vitazné idey Lenina a Stalina osvetľujú cestu k socializmu* sa hovorí o myšlienkach Lenina a Stalina ako o účinnej zbrani pracujúcich celého sveta v boji za demokraciu, socializmus, komunizmus a trvalý mier vo svete. Redakčný článok

Geniálny klasik marxizmu-leninizmu hovorí o prínose J. V. Stalina k tvorivému rozvinutiu dialektického a historického materializmu, k rozvoju marxistickej politickej ekonómie.

Podobne ako filozofi SSSR a ľudovodemokratických krajín osvojovali si, hodnotili a popularizovali aj bulharskí filozofi prínos J. V. Stalina do marxistickej filozofie, ktorý obsahuje jeho práca *Ekonomické problémy socializmu v SSSR*. Časopis Filozofická myseľ uverejnil rad článkov, v ktorých sa jednotlivé poučky diela J. V. Stalina rozpracúvajú a aplikujú na bulharské pomery. K týmto článkom patria: *Objektívny charakter vedeckých zákonov a vedomá činnosť ľudí* (č. 1.). Autor článku A. Bynkov kritizuje vo svojom článku chyby niektorých bulharských vedeckých pracovníkov, ktorí sa domnievali, že plán je ekonomickým zákonom, že ekonomické zákony možno meniť, ako aj tých, ktorí vedecké zákony chápali ako normy. Ďalšími článkami, autori ktorých vychádzajú z práce J. V. Stalina *Ekonomické problémy socializmu v SSSR*, sú: *Nový vklad J. V. Stalina do marxistickej dialektiky* (č. 1.), *Karol Marx o zákone záväzného súladu výrobných vzťahov s charakterom výrobných síl* (č. 1.). Vo svojom článku *Marxisticko-leninské učenie o možnosti a skutočnosti* (č. 2.), ktorý nadväzuje na problematiku posledného diela J. V. Stalina, zaoberá sa člen korešpondent Bulharskej akadémie vied A. Kiselinčev marxistickým vysvetľovaním vzťahu medzi možnosťou a skutočnosťou, významom subjektívneho faktora vo vývoji spoločnosti. Obohatenie marxisticko-leninského učenia o pretvorenie možnosti v skutočnosť zo strany J. V. Stalina má nesmierny význam pre činnosť komunistických a robotníckych strán, ktoré na základe hlbokého a správneho poznania objektívnych spoločenských zákonov vedú pracujúcich k socializmu a komunizmu. Autor v závere článku poukazuje, že len na základe poznania konkrétnej situácie na každej etape vývoja ľudovej demokracie v Bulharsku možno úspešne bojovať proti ľavičiarstvu, avanturizmu a proti oportunistickej teórii „živelnosti“.

V súvisе so 175. výročím narodenia a 70. výročím smrti Karola Marxa uverejnil časopis vo svojom prvom čísle referát predsedu Bulharskej akadémie vied T. Pavlova na vedeckom zhromaždení Bulharskej akadémie vied. V článku *Vedecké odkazy Karola Marxa* autor rozoberá význam poznania a plnenia odkazu veľkého učiteľa pracujúcich celého sveta.

Z oblasti filozofie prírodných vied zasluhujú si pozornosť články A. Polikarova a člena korešpondenta Bulharskej akadémie vied A. Daceva, ktoré bojujú proti „fyzickému“ idealizmu v Bulharsku a ktoré sú uverejnené v druhom a treťom čísle časopisu.

Okrem tých článkov z oblasti historického materializmu, ktoré sa zaoberajú problematikou posledného diela J. V. Stalina a ktoré sme už spomenuli, uverejnil časopis v minulom roku aj články, ktoré riešia aktuálne otázky bulharského spoločenského života. (A. Popov *Úloha nášho ľudovodemokratického štátu vo výstavbe ekonomickej základne socializmu*, uverejnený v 2. čísle atď.).

V časopise je zastúpená aj problematika dejín filozofie. Zaujímavý je z tejto oblasti článok K. Vasileva, ktorý sa zaoberá otázkou teoretického dedičstva Bulharskej komunistической strany z jej tesno-socialistického obdobia.

Filozofická myseľ uverejnila v minulom roku aj rad recenzií spisov J. V. Stalina, G. Dimitrova, diel bulharských filozofov atď.

V rubrike o filozoficko-vedeckom živote uverejnil časopis článok o činnosti Akadémie vied SSSR (č. 2.), o boji francúzskych komunistov na ideologickom fronte (č. 3.), referát z diskusie o časopise Filozofická myseľ (č. 3.), v ktorom môžu nájsť cenné skúsenosti aj naši filozofickí pracovníci — spolupracovníci Filozofického časopisu.

A. Kopček